УДК 658.012.4:338.33

С.М. ІЛЛЯШЕНКО, Г.О. ПЕРЕСАДЬКО,
Сумський державний університет,
Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи"

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИБОРУ СТРАТЕГІЙ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВАТ „СУМСЬКИЙ ЗАВОД НАСОСЕНЕРГОМАШ”

Постановка проблеми. Прискорення темпів НТП, посилення конкуренції, яке спричиняється глобалізацією економіки, різко загострюють проблеми підвищення конкурентоспроможності товаровиробників, пошуку і реалізації їх конкурентних переваг. При цьому динамічні зміни умов і середовища господарювання потребують постійного удосконалення та оновлення асортименту продукції, технологій її виробництва та просування на ринку з метою оперативного пошуку і реалізації наявних і перспективних ринкових можливостей. Це, в свою чергу, вимагає від товаровиробників наявності асортименту, який складається як мінімум з кількох різновидів продукції, які знаходяться на різних етапах життєвого циклу і взаємно доповнюють один одного, що потребує диверсифікації діяльності, яка є природним засобом забезпечення умов тривалого виживання і розвитку на ринку.

Аналіз публікацій. Теоретичні та науково-методичні основи диверсифікації діяльності розглянуті в працях зарубіжних вчених Ансоффа І., Аккофа Р., Аронової О.М., Боумена К., Гелбрейта Дж. К., Дихтль Е., Друкера П.Ф., Котлера Ф., Маркової В.Д., Мінцберга Г., Портера М.Е., Санто Б., Стрикленда А. Дж., Томпсона А., Фатхутдінова Р.А., Хершген Х., Шумпетера Й.А., Янга С. Запропоновані ними концепції глибоко опрацьовані й набули розвитку в працях вітчизняних вчених Борисової В.А., Бутенко Н.В., Гришка В.А., Демченка Г.І., Ілляшенка С.М., Корецького М.Х., Куденко Н.В., Маслак Н.Г., Мельника Л.Г., Моісеєва В.Г., Нємцова В.Д., Оборської С.В., Олефіренка О.М., Перерви П.Г., Радєвої М. М., Тяна Р.Б., Шершньової З.Є. та інших.

Метою даної статті є аналіз та оцінка ефективності вибору стратегій диверсифікації діяльності ВАТ „Сумський завод Насосенергомаш”.

Результати дослідження.

Виходячи з попередніх досліджень, для ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш» пропонується обрати наступні стратегії диверсифікації: споріднена, неспоріднена.

Отже, розглянемо ці стратегії за песимістичним, оптимістичним та найбільш імовірним (номінальним) сценаріями.

В процесі своєї диверсифікованої діяльності підприємство здійснює витрати: витрати на виробництво, реалізацію продукції, витрати, пов'язані з інвестиційною діяльністю, тобто на розширення та оновлення виробництва, одноразові витрати на просте та розширене відтворення основних фондів, приріст оборотних коштів та формування додаткової робочої сили для нового виробництва. На ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш» джерелами фінансування цих витрат є амортизаційні відрахування, прибуток, емісія цінних паперів, кредити; витрати на соціальний розвиток колективу (соціально-культурні, оздоровчі, житлово-побутові та інші потреби), джерелом їх фінансування є прибуток. Що ж до результатів, то одержані вони відображають всі сторони диверсифікованої діяльності підприємства: галузеві особливості ведення господарської діяльності, якість організації виробництва та ефективність застосованої технології, ступінь ефективності прийнятої системи управління, у т.ч. системи обліку, контролю та аудиту доходів і витрат, і формування фінансових результатів діяльності тощо.

При цьому враховується норма дисконтування, яка для даного підприємства становить 20%.

З урахуванням цього при неспорідненій стратегії диверсифікації індекс рентабельності буде дорівнювати:

$$Ð^2 = \frac{\sum_{i=1}^{T} P_{ä^3}(1+ð)^{-3}}{\sum_{3=1}^{Ò} \hat{A}_{ä^3}(1+ð)^{-3}} = \frac{2367048}{1902569} = 1{,}244 \text{ (або } 24{,}4\%)$$

При спорідненій стратегії диверсифікації індекс рентабельності буде дорівнювати:

$$Ð^2 = \frac{\sum_{i=1}^{T} P_{äi} (1+ð)^{-i}}{\sum_{i=1}^{Ò} Â_{äi} (1+ð)^{-i}} = \frac{2537020}{2066603} = 1{,}227 \text{ (або 22,7\%)}$$

З двох альтернативних проектів - спорідненої та неспорідненої диверсифікації – кращим, як показали розрахунки, є проект з більшим індексом рентабельності. В нашому випадку - це непоріднена диверсифікація. Таким чином, можна зробити висновок про те, що цей проект має більший запас міцності.

Таким чином з огляду на це розглянемо песимістичний та оптимістичний сценарії.

Песимістичний сценарій передбачає:

- зростання цін на вихідні сировину, матеріали і комплектуючі у середньому більше ніж на 15%;
- зниження купівельної спроможності основних груп споживачів і, відповідно, падіння попиту на 10%.

Оптимістичний сценарій передбачає:

- зростання попиту на насосну продукцію з боку кінцевих споживачів – 10%; споживачі – підприємства – 15%.

Отже, спочатку розрахуємо очікуване значення результатів та витрат за кожним сценарієм.

Таблиця 1

Очікуване значення результатів та витрат за різними сценаріями

Сценарій	Стратегія диверсифікації	Очікуване значення результатів, грн	Очікуване значення витрат, грн.
Оптимістичний сценарій	Неспоріднена диверсифікація	4837396	2917182
	Споріднена диверсифікація	5107937	3149356
Найбільш імовірний сценарій	Неспоріднена диверсифікація	1365288	1137863

	Споріднена диверсифікація	1483733	1248521
Песимістичний сценарій	Неспоріднена диверсифікація	3903740	3946780
	Споріднена диверсифікація	4179249	4256180

Очікуване значення результатів та витрат, а також їх стандартні відхилення при спорідненій диверсифікації знаходимо за наступними формулами (при цьому враховуючи норму дисконтування, яка дорівнює 0,2; розрахунки ведуться в грошовій одиниці - гривні):

$$P_{\text{ä}^{\text{з}}\text{j}} = \frac{O_p + 4 \cdot H_p + \Pi_p}{6} = 2537020\ \textit{грн.}$$

$$B_{\text{ä}^{\text{з}}\text{j}} = \frac{O_в + 4 \cdot H_в + \Pi_в}{6} = 2066603\ \textit{грн.}$$

$$\sigma_{\text{ð}_{\text{ä}^{\text{з}}\text{j}}} = \frac{O_p - \Pi_p}{6} = 154781\ \textit{грн.}$$

$$\sigma_{\text{â}_{\text{ä}^{\text{з}}\text{j}}} = \frac{O_в - \Pi_в}{6} = 184471\ \textit{грн.}$$

Очікуване значення результатів та витрат, а також їх стандартні відхилення при неспорідненій диверсифікації знаходимо за наступними формулами (при цьому враховуючи норму дисконтування, яка дорівнює 0,2; розрахунки ведуться в грошовій одиниці - гривні):

$$P_{\text{ä}^{\text{з}}\text{j}} = \frac{O_p + 4 \cdot H_p + \Pi_p}{6} = 2367048\ \textit{грн.}$$

$$B_{\text{ä}^{\text{з}}\text{j}} = \frac{O_в + 4 \cdot H_в + \Pi_в}{6} = 1902569\ \textit{грн.}$$

$$\sigma_{\text{ð}_{\text{ä}^{\text{з}}\text{j}}} = \frac{O_p - \Pi_p}{6} = 155609\ \textit{грн.}$$

$$\sigma_{\hat{d}_{\ddot{a}^3 j}} = \frac{O_в - П_в}{6} = 171599 грн.$$

Визначимо сумарну величину ризику за період реалізації проекту неспорідненої стратегії диверсифікації:

$$\sigma_{\sum} = \frac{\sum_{i=1}^{T}(P_{\ddot{a}ij}^{0} - B_{\ddot{a}ij}^{0})\cdot(1+p)^{-i} - \sum_{i=1}^{T}\left(P_{\ddot{a}^3 j}^{\ddot{I}} - B_{\ddot{a}^3 j}^{\ddot{I}}\right)\cdot(1+\eth)^{-^3}}{6} = 327208{,}9 грн$$

$$R_{\sum} = \frac{\sigma_{\sum}}{\sum_{i=1}^{T}\left(Ð_{\ddot{a}ij} - \hat{A}_{\ddot{a}ij}\right)\cdot(1+\eth)^{-^3}} = 0{,}11027$$

Аналогічним чином визначимо величину ризику при спорідненій стратегії диверсифікації, вона буде дорівнювати:

$$\sigma_{\sum} = \frac{\sum_{i=1}^{T}(P_{\ddot{a}ij}^{0} - B_{\ddot{a}ij}^{0})\cdot(1+p)^{-i} - \sum_{i=1}^{T}\left(P_{\ddot{a}^3 j}^{\ddot{I}} - B_{\ddot{a}^3 j}^{\ddot{I}}\right)\cdot(1+\eth)^{-^3}}{6} = 339252 грн$$

$$R_{\sum} = \frac{\sigma_{\sum}}{\sum_{i=1}^{T}\left(Ð_{\ddot{a}ij} - \hat{A}_{\ddot{a}ij}\right)\cdot(1+\eth)^{-^3}} = 0{,}11187$$

Висновки. Аналізуючи зроблені розрахунки можна зробити висновки про те, що при формуванні та управлінні стратегіями диверсифікації (спорідненій та неспорідненій) на ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш», для підприємства існують всі перспективи розвитку господарської діяльності при їх застосуванні.

Література

1. Ілляшенко С.М. Маркетингова товарна політика: [підручник] / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 234 с.

2. Ілляшенко С.М. Товарна інноваційна політика: / Ілляшенко С.М., Ю.С. Шипуліна. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. – 281 с.

3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: [навчальний посібник] / Ілляшенко С.М. – К.: Видавничий дім "Княгиня Ольга", Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 324 с.

4. Пересадько Г.О. Досвід та аналіз проблем диверсифікації виробництва промислових підприємств / Г.О. Пересадко // Механізм регулювання економіки. – 2004. - №2. – С. 153-160.

Пересадько, Г.О. Оцінка ефективності вибору стратегій диверсифікації промислових підприємств [Текст] / Г.О. Пересадько, С.М. Ілляшенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка та менеджмент. - 2009. - № 12.– С. 8-11.